

Anita Richert-Kaźmierska
Katedra Zarządzania
Politechnika Gdańska
Anita.Richert@zie.pg.gda.pl

PARTNERSTWO NA RZECZ ROZWOJU REGIONALNEGO A KONKURENCYJNOŚĆ REGIONALNA

Abstrakt

W opracowaniu podjęto tematykę możliwości i uwarunkowań stymulacji rozwoju regionalnego oraz konkurencyjności regionów. Szczególną uwagę poświęcono roli zasady partnerstwa w polityce regionalnej oraz jej praktycznemu aspektowi, tj. współpracy i partnerskich relacji w regionie, pomiędzy różnymi typami podmiotów funkcjonujących na jego terytorium oraz w otoczeniu, w tworzeniu wysokiej jakości życia społeczności regionalnych. Dokonano przeglądu dostępnych form partnerskiego współdziałania oraz okoliczności ich stosowania. Odwołano się do idei Regionalnych Systemów Innowacji oraz barier ich powstawania i funkcjonowania w polskich regionach.

Na zakończenie zaprezentowano wybrane doświadczenia województwa pomorskiego w pracy nad rozwojem regionalnym z wykorzystaniem zasady partnerstwa.

Celem opracowania jest wykazanie ścisłej relacji pomiędzy pojęciami: rozwój regionalny – partnerstwo – innowacyjność – przedsiębiorczość – konkurencyjność. Analiza literatury przedmiotu oraz dotychczasowe doświadczenia polskich regionów, dotyczące tworzenia warunków rozwoju regionalnego, potwierdzają ich związek logiczno-merytoryczny.

Słowa kluczowe: Regional Economic Activity; Growth, Development and Changes; Regional Development Policy

Wprowadzenie

Konkurencyjność definiowaną ogólnie jako zdolność do osiągnięcia sukcesu w gospodarczej rywalizacji, w dziedzinie rozwoju regionalnego interpretuje się jako zdolność regionów do przystosowywania się do zmieniających się warunków, pod kątem utrzymania lub poprawy pozycji, w toczącym się również między regionami współzawodnictwie (Winiarski, 1999, s. 9).

Przemiany społeczno-gospodarcze ostatnich lat, nowe determinanty rozwoju gospodarczego – w tym rozwoju regionalnego – wymagają zastosowania odmiennego od dotychczasowego instrumentarium umożliwiającego osiągnięcie i utrzymanie wysokiej pozycji konkurencyjnej regionu.

W grupie narzędzi budowania trwałej przewagi konkurencyjnej regionów kluczową rolę odgrywają współcześnie innowacyjność i tzw. przedsiębiorczość intelektualna. W zakresie metodyki – partnerstwo i współdziałanie różnych podmiotów funkcjonujących na terytorium regionu oraz pozostających w jego otoczeniu.

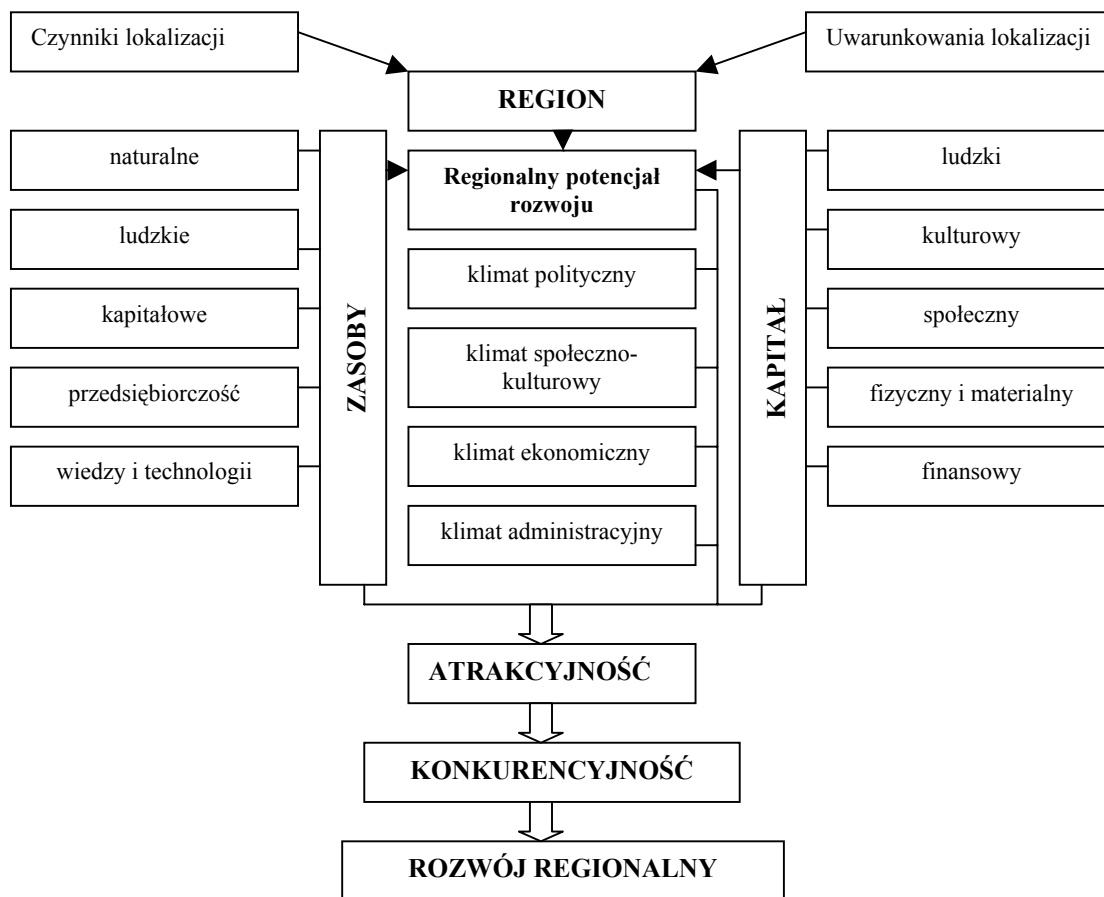
Współczesne determinanty rozwoju regionalnego

Rozwój gospodarczy, skutek przemian cywilizacyjnych przełomu wieków XX i

XXI, w coraz większym stopniu determinowany jest tzw. czynnikami miękkimi. Klasyczny model gospodarki, w którym rozwój gospodarczy zależy przede wszystkim od zasobów ziemi, kapitału i pracy, podlega rozszerzeniu, przyznając istotną rolę nowym zasobom, takim jak: informacja, wiedza, innowacja i technologia.

Literatura przedmiotu definiuje rozwój regionalny jako „trwały wzrost poziomu życia mieszkańców i potencjału gospodarczego w skali dużej jednostki terytorialnej” (Hausner, 1999, s. 22). Pozwala to badać rozwój regionalny w kategorii ilościowych i jakościowych zmian zachodzących w regionie, w grupach czynników charakterystycznych dla ogólnego zjawiska rozwoju gospodarczego.

Rysunek 1. Endogeniczne czynniki i uwarunkowania rozwoju regionalnego

Źródło: (Waldziński, 2005, s. 46)

Kluczowe znaczenie dla rozwoju regionalnego ma jakość regionalnego potencjału rozwoju, tj. stopień rozbudowania i aktywnego wykorzystania wewnętrznych przewag – zasobów i kapitału – regionu.

Wśród endogenicznych czynników rozwoju wyróżniamy: aktywne, bierne (uśpione) oraz zmarnowane, tj. takie, których odtworzenie bez znaczących nakładów inwestycyjnych nie jest możliwe w długim okresie (Węclawowicz, 2005). Jako aktywne czynniki rozwoju regionalnego definiowane są te elementy regionalnego potencjału rozwoju, które aktualnie najsilniej oddziałują na rozwój gospodarczy, np. wysokie kwalifikacje siły roboczej, innowacyjność przedsiębiorstw działających w regionie itp. Bierne czynniki rozwoju regionalnego stanowią te zasoby i formy kapitału skumulowane w regionie, których pozytywny wpływ na

rozwój gospodarczy regionu wymaga pojawienia się określonych warunków, najczęściej inwestycji w infrastrukturę komunikacyjną oraz edukację wraz z badaniami i rozwojem, finansowanych ze środków unijnych lub pochodzących z budżetu państwa.

Zarówno optymalne wykorzystanie aktywnych, endogenicznych czynników rozwoju regionalnego, jak również sprowokowanie zewnętrznych zdarzeń dla uruchomienia czynników biernych, będzie możliwe jedynie w określonych uwarunkowaniach. Literatura przedmiotu, w tym badania regionów najlepiej rozwiniętych, wskazują, że współcześnie warunkiem podstawowym jest odpowiednia jakość regionalnego otoczenia instytucjonalnego. Regionalne otoczenie instytucjonalne w tym miejscu należy rozumieć jako trwałą, celową i zorganizowaną płaszczyznę interdyscyplinarnej współpracy i współdziałania podmiotów publicznych i prywatnych, działających na terytorium regionu oraz pozostających w jego otoczeniu, obejmującą w szczególności: władze państwowe, władze samorządowe wszystkich szczebli, instytucje i organizacje badawczo-rozwojowe, organizacje społeczne oraz przedsiębiorców.

Proponowane ujęcie regionalnego otoczenia instytucjonalnego, obok roli w procesie stymulowania rozwoju regionalnego, zapewnia także konkurencyjność regionu. Wyłącznie odpowiednio rozwinięte regionalne otoczenie instytucjonalne daje szansę, by przestrzeń regionalna stała się najbardziej sprzyjającą procesom kreowania, absorpcji i dyfuzji innowacji (Matusiak, 2005, s. 31).

Konkurencyjność regionalna

Pojęcia *konkurencyjność regionalna* i *konkurencyjność regionu* w literaturze przedmiotu definiowane są w sposób niejednoznaczny, tj. autorzy podejmujący się tego zadania zwracają uwagę na różne czynniki konkurencyjności, metodykę konkurowania oraz bezpośrednio konkurujące podmioty.

A. Klasik konkurencyjność regionu określa jako „przewagę nad innymi regionami będącą wypadkową atrakcyjności oferty usługowej kierowanej do obecnych i potencjalnych użytkowników regionu, którymi są mieszkańcy, firmy, inwestorzy, goście – jej źródłem jest nowoczesna infrastruktura materialna, instytucjonalna i intelektualna regionu” (Klasik, 2001, s. 99). B. Winiarski odnosi konkurencyjność regionu do rywalizacji polegającej na przyciąganiu inwestycji prywatnych – przedsiębiorców, organizacji gospodarczych (krajowych i zagranicznych), pozyskiwaniu subwencji i innych form wsparcia z budżetu centralnego, czy wreszcie pozyskiwaniu środków pomocowych UE i innych organizacji międzynarodowych (Winiarski, 1999, s. 48).

Systematyzujące ujęcie pojęcia konkurencyjność regionu proponuje T. Markowski (Markowski, 2006). Dokonuje on podziału konkurencyjności regionu na konkurencyjność przedmiotową (pośrednią) i konkurencyjność podmiotową (bezpośrednią).

Konkurencyjność przedmiotowa (pośrednia) wynika z różnorodności, jakości i atrakcyjności materialnych i niematerialnych zasobów regionu, uzupełnionych przewagami konkurencyjnymi jednostek gospodarczych i osób z danego regionu, użytkowników tych zasobów. Miernikiem konkurencyjności przedmiotowej regionu jest jego zintegrowany, wielowymiarowy rozwój.

Konkurencyjność podmiotowa (bezpośrednia) to pozycja regionu wynikająca ze sprawności i skuteczności działań podejmowanych przez regionalne władze samorządowe, w bezpośredniej konfrontacji o inwestycje, dotacje, subwencje, turystów, ponowne wybory do organów jednostek samorządowych itp. Władze regionalne są w tym przypadku podmiotem konkurencji w układzie horyzontalnym (z władzami innych regionów) lub wertykalnym (z władzami na innych poziomach).

Czynniki kształtujące konkurencyjność regionu zależą przede wszystkim od poten-

cjału tkwiącego w regionie, aktywności w sferze planowania i wdrażania polityki regionalnej przez regionalne władze samorządowe, polityki gospodarczej państwa oraz standardów polityki strukturalnej i polityki spójności UE.

Tabela 1. Wybrane czynniki kształtujące konkurencyjność regionu

Grupy czynników	Źródło czynników konkurencyjności regionu			
	Endogeniczny potencjał rozwoju	Aktywna polityka władz regionalnych	Polityka gospodarcza państwa	Polityka strukturalna i polityka spójności UE
Czynniki społeczne	Korzystna struktura demograficzna społeczności regionalnej,	Budowa i rozwój infrastruktury edukacyjnej, w tym na poziomie szkolnictwa wyższego	Polityka edukacyjna i wzrost nakładów na działalność naukowo-badawczą	Aktywne wsparcie oddolnych, obywatelskich inicjatyw
	Wysoki poziom aktywności gospodarczej i przedsiębiorczości osób fizycznych	Budowa i rozwój infrastruktury ochrony zdrowia	Inicjatywy na rzecz wzrostu porządku i poziomu bezpieczeństwa obywateli	Inwestycje w systemy szkolenia i rozwój kapitału ludzkiego
	Normy, wartości, światopogląd, tradycja i kultura sprzyjające rozwojowi, współpracy, budowaniu zaufania społecznego	Budowa i rozwój infrastruktury rekreacyjno-turystycznej	Walka z korupcją oraz promocja etyki w biznesie i administracji publicznej	Promocja partnerstwa i współdziałania podmiotów publicznych i prywatnych
Czynniki gospodarcze	Dostępność i różnorodność zasobów naturalnych (surowców i materiałów)	Obniżanie kosztów prowadzenia działalności gospodarczej (np. podatki i opłaty lokalne, czy dostępność nieruchomości)	Regulacje prawne rynku pracy, w tym kwestia wysokości pozapłacowych kosztów pracy	Bezpośrednie inwestycje i doradztwo dla przedsiębiorstw sektora MSP
	Korzystna lokalizacja	Promocja aktywności gospodarczej, doradztwo, rozwój infrastruktury otoczenia biznesu (np. inkubatory przedsiębiorczości, fundusze poręczeń kredytowych itp.)	Inwestycje infrastrukturalne komunikacyjne (np. autostrada A1 i A4)	Inwestycje w infrastrukturę komunikacyjną
	Podaż wysoko wykwalifikowanych kadr	Inwestycje w budowę i modernizację infrastruktury technicznej (sieci transportowe, telekomunikacja, energetyka)	Skuteczne działania na rzecz pozyskania bezpośrednich inwestycji zagranicznych	Finansowanie działalności innowacyjnej, transferu innowacji pomiędzy ośrodkami naukowo-badawczymi a biznesem
	Chłonność rynku regionalnego i lokalnego oraz ich innowacyjność	Marketing terytorialny	Polityka zagraniczna, w tym sprawność negocjacyjna z Unią Europejską	Rozwój społeczeństwa informacyjnego
Czynniki ekologiczne	Wysoka jakość (czystość) wody, powietrza i gleby	Promocja rozwoju działalności gospodarczej w zakresie turystyki, agroturystyki, oraz przedsiębiorstw usługowych gospodarujących informacją i wiedzą	Promocja idei i edukacja w zakresie recyklingu	Horyzontalna polityka ochrony środowiska i zachowania stanu środowiska przyrodniczego (np. NATURA 2000)

	Korzystne warunki klimatyczne	Inwestycje w budowę i modernizację oczyszczalni ścieków, infrastruktury w zakresie gospodarki odpadami itp.	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na okres programowania 2007-2013	Zasada zrównoważonego rozwoju gospodarczego
	Zróżnicowanie i ukształtowanie terenu oraz stan jego zurbanizowania	Planowanie przestrzenne	Uczestnictwo w organizacjach i inicjatywach globalnych na rzecz ochrony środowiska i ekologii	Promocja zdrowia i ekologii, w tym: zdrowego stylu życia, żywności ekologicznej itp.

Źródło: opracowanie własne

Region konkurencyjny to taki, w którym „kształtuje się silny układ powiązań sieciowych, przez który jednostki przynależące do sieci mają dostęp do wspólnie generowanych korzyści zewnętrznych i wewnętrznych” (Markowski, 2005).

Konkurencyjność regionu zależy od stopnia skumulowania pożądaných czynników tkwiących po stronie podmiotów funkcjonujących na terytorium tego regionu, aktywności i sprawności jego władz samorządowych, odpowiednich działań władz państwowych oraz priorytetów i zasad przyjętych w danym okresie programowania na poziomie Unii Europejskiej. Optymalne wykorzystanie dostępnych w regionie, oraz pozostających w jego otoczeniu czynników konkurencyjności, wymaga zachowania zasady partnerstwa i współdziałania. Oznacza to m.in.:

- poszanowanie dla procedur negocjacyjnych, konsultacyjnych i aktywizujących wszelkie grupy społeczne i podmioty działające na terytorium regionu oraz pozostające w jego otoczeniu;
- współpracę i współdziałanie władz publicznych wszystkich szczebli (centralnych i samorządowych) w sprawach dotyczących regionu, z poszanowaniem konstytucyjnych zasad samodzielności, autonomii i subsydiarności;
- partycypację społeczności lokalnej i regionalnej w programowaniu i wdrażaniu polityki rozwoju regionalnego (ze szczególnym uwzględnieniem aktywności społeczności i osób – beneficjentów poszczególnych działań w ramach tejże polityki);
- współdziałanie sektora publicznego i prywatnego w zakresie planowania, organizowania, wdrażania i finansowania przedsięwzięć istotnych dla konkurencyjności regionu;
- wzajemną wymianę informacji, wiedzy, doświadczenia, umiejętności i innych zasobów poszczególnych podmiotów, a dzięki temu generowanie efektu synergii.

W realizacji polityki rozwoju regionalnego oraz budowaniu konkurencyjności regionu zaleca się współpracę i współdziałanie regionalnych władz samorządowych z następującymi podmiotami: (Ustawa..., Art.12, pkt.1 i 2)

- jednostkami lokalnego samorządu terytorialnego z obszaru województwa;
- samorządem gospodarczym i zawodowym;
- administracją rządową, szczególnie z wojewodą;
- innymi regionami;
- organizacjami pozarządowymi;
- szkołami wyższymi i jednostkami naukowo-badawczymi;
- organizacjami międzynarodowymi;
- regionami innych państw, w szczególności państw sąsiednich.

Partnerstwo na rzecz rozwoju regionalnego

Partnerstwo w znaczeniu słownikowym to równe traktowanie siebie nawzajem (Słownik..., 2006), to współczesny, pożądany model relacji między partnerami obejmujący: współdziałanie, współpracę, równość praw i obowiązków, szanowanie autonomii i odmierności (Wiem..., 2006).

W polityce Unii Europejskiej zasada partnerstwa stanowi jedną z podstawowych norm kanonu działania Wspólnot i udzielania przez nie pomocy państwom członkowskim. Polega na szerokiej współpracy i dialogu pomiędzy wszystkimi podmiotami polityki strukturalnej, zarówno na szczeblu lokalnym, regionalnym i państwowym. Łączy w sobie równość kompetencji i prawa głosu, oraz współodpowiedzialność za przeprowadzone działania (Euro-Funds..., 2006).

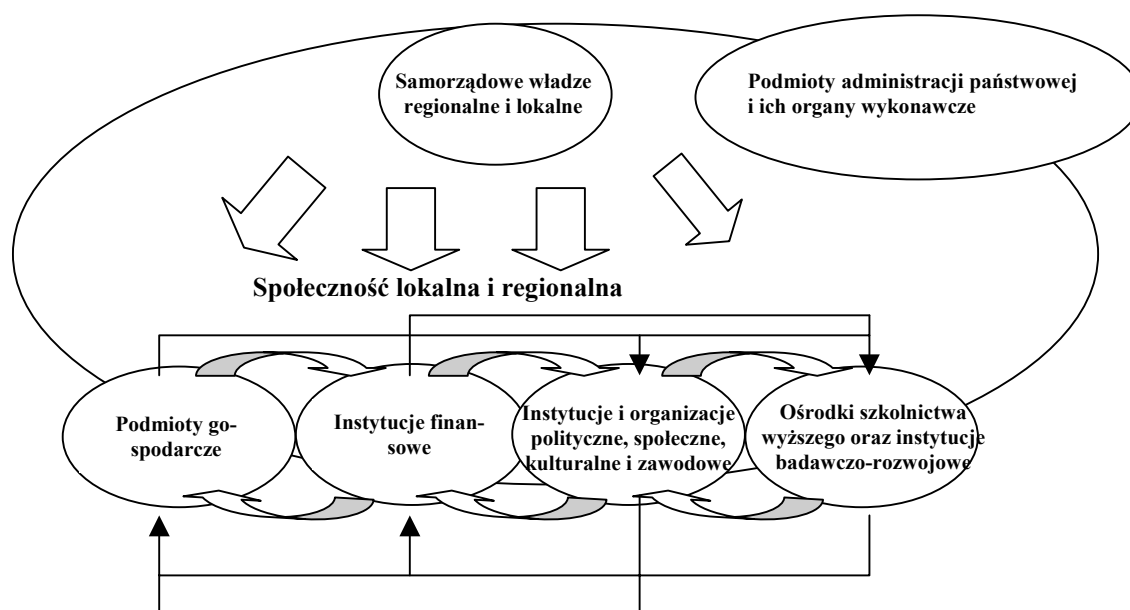
W działaniach na rzecz rozwoju regionalnego i konkurencyjności regionu, partnerstwo oznacza horyzontalne podejście (filozofię) równego traktowania wszystkich partnerów, mimo różnorodności zasadniczych celów ich funkcjonowania. Ponadto stanowi fundament współpracy i współdziałania.

Ze względu na liczbę i typ zaangażowanych partnerów oraz formę prawną przyjętą w ramach współpracy, wyróżnia się kilka koncepcji partnerstwa na rzecz rozwoju regionalnego. Do kluczowych w kształtowaniu konkurencyjności regionu należą:

- Regionalne Systemy Innowacji;
- krajowe i międzynarodowe stowarzyszanie się regionów;
- współpraca wewnątrzregionalna pomiędzy władzami samorządowymi i podmiotami prywatnymi na bazie umowy cywilno-prawnej lub powołania spółki prawa handlowego (partnerstwo publiczno-prywatne).

Regionalne Systemy Innowacji to konstrukcja podmiotowo-relacyjna z wykorzystaniem której opracowywane są i wdrażane Regionalne Strategie Innowacji (RIS). To koncepcja „publiczno-prywatnego forum współpracy świata biznesu, administracji samorządowej i państwowej, instytucji naukowo-badawczych i edukacyjnych oraz instytucji pozarządowych, umożliwiającego aktywizację lokalnych i regionalnych czynników wzrostu i lepsze wykorzystanie zasobów” (Matusiak, 2005, s. 32).

Rysunek 2. Regionalne Systemy Innowacji

Źródło: opracowanie własne

Głównym założeniem budowy Regionalnego Systemu Innowacji (najczęściej przyjmuje ono formę konsorcjum) jest umożliwienie:

- transferu technologii na rzecz podmiotów funkcjonujących na terytorium regionu, głównie z instytucji sfery naukowo-badawczej do przedsiębiorstw, w tym przede wszystkim przedsiębiorstw sektora MSP;
- wzajemne, merytoryczne i finansowe wspieranie poszukiwania i wdrażania przedsięwzięć innowacyjnych;
- rozwój lokalnej i regionalnej przedsiębiorczości;
- rozwój kapitału ludzkiego i organizacyjnego, tj. kapitału intelektualnego w regionie.

Proces tworzenia Regionalnych Systemów Innowacji przebiega w polskich regionach stosunkowo wolno. Do najczęściej wskazywanych barier jego przyspieszenia zalicza się:

- finansowe;
- świadomościowe i instytucjonalne;
- polityczne.

Celem działania Regionalnych Systemów Innowacji jest przygotowanie i wdrażanie regionalnej polityki innowacyjnej. Niedostateczna ilość środków na działalność innowacyjną na poziomie krajowym, znajduje swoje odbicie także w regionach. To znaczy, że mamy w nich do czynienia m.in. z:

- trudnościami z pozyskiwaniem publicznych środków na aktywność innowacyjną, w związku z brakiem i/lub rozproszeniem krajowych źródeł finansowania tego typu działań;
- niskimi dochodami własnymi regionów, a co za tym idzie niskimi nakładami inwestycyjnymi – w tym na innowacje;
- niskim poziomem innowacyjności i zaawansowania technologicznego po stronie partnerów prywatnych, większości przedsiębiorstw sektora MSP nastawionych na tzw. niskokapitałochłonne inwestycje i innowacje popytowe;
- ograniczonym zaufaniem sektora finansowego w zakresie tworzenia i upowszechniania

niania instrumentów finansowych wspierających działalność innowacyjną;

- niedostateczną liczbą i jakością projektów innowacyjnych zgłaszanych do sfinansowania ze środków Funduszy Strukturalnych.

Ponadto, dla stworzenia Regionalnych Systemów Innowacji potrzeba woli wszystkich partnerów współtworzących regionalny układ instytucjonalny. W niektórych regionach nadal widać brak lub bardzo niski poziom potrzeby i przekonania partnerów do pełnego zaangażowania się w budowę regionalnych systemów innowacyjnych, a także brak koniecznego w tym procesie wzajemnego zaufania. Wynika to m.in. z przyzwyczajenia podmiotów zarówno publicznych, jak również prywatnych do działania rutynowego.

Nadal aktywna trójstronna regionalna współpraca: władz samorządowych, biznesu i sfery badawczo-rozwojowej, nie stanowi normy, a jest traktowana jako coś wyjątkowego. Taki brak systemowych powiązań w regionie sprzyja niespójności podejmowanych przez poszczególne podmioty działań, wyhamowaniu tempa rozwoju i obniżeniu konkurencyjności regionu.

Kreacji korzystnego wizerunku, a także poszerzonemu dostępowi do źródeł finansowania, wiedzy, innowacji i innych zasobów, służy uczestnictwo regionu w krajowych i międzynarodowych stowarzyszeniach regionów. Dodatkowo, stowarzyszenia regionów:

- lobbują na rzecz korzystnych dla danej grupy regionów decyzji organów władzy państwowej, Unii Europejskiej i społeczności międzynarodowej;
- umożliwiają znalezienie partnera do rozwiązywania problemów społeczno-gospodarczych wspólnym wysiłkiem;
- ułatwiają nawiązanie współpracy gospodarczej, ekologicznej, kulturalnej itp. władzom regionalnym, podmiotom gospodarczym i organizacjom niegospodarczym z terenu regionu, a także społecznościom regionalnym;
- stanowią forum wymiany doświadczeń i kreacji innowacyjnych pomysłów w zakresie rozwiązywania problemów społeczno-gospodarczych i ekologicznych, przygotowywania i wdrażania projektów, poszukiwania środków finansowych na realizację wybranych typów zadań itp.;
- są organizacjami wspierającymi swoich członków w okolicznościach nadzwyczajnych.

Wśród stowarzyszeń, które mogą odgrywać istotną rolę w budowaniu pozycji konkurencyjnej regionów, swoich członków, należy wymienić m.in.:

- IQ-Net – sieć kontaktującą ze sobą partnerów regionalnych i krajowych korzystających z Funduszy Strukturalnych Unii Europejskiej. Celem działania sieci jest wymiana doświadczeń pomiędzy partnerami w zakresie programowania, wdrażania i ewaluacji programów finansowanych z Funduszy Strukturalnych, na rzecz wzrostu efektywności każdego z tych procesów;
- Radę Gmin i Regionów Europejskich (Council of European Municipalities and Regions) – której działalność koncentruje się m.in. na wzmocnieniu roli samorządów lokalnych i regionalnych w Unii Europejskiej, lobbowaniu na rzecz ustawodawstwa unijnego sprzyjającego rozwojowi regionów, wymianie doświadczeń między regionami, promocji dobrych praktyk itp.;
- Stowarzyszenie Europejskich Regionów Przygranicznych (Association of European Border Regions) – reprezentujące i promujące, na poziomie unijnym i poszczególnych krajów członkowskich, interesy regionów przygranicznych;
- IRE Network (Innovating Regions in Europe) – swoistą platformę współpracy i wymiany doświadczeń pomiędzy regionami programującymi i/lub wdrażającymi RIS'y;
- Stowarzyszenie Regionów Europejskich (The Assembly of European Regions) – promujące ideę partnerstwa i współdziałania podmiotów publicznych i prywatnych

w regionie, wspieranych pomocą krajową i unijną z zachowaniem zasady subsydiarności;

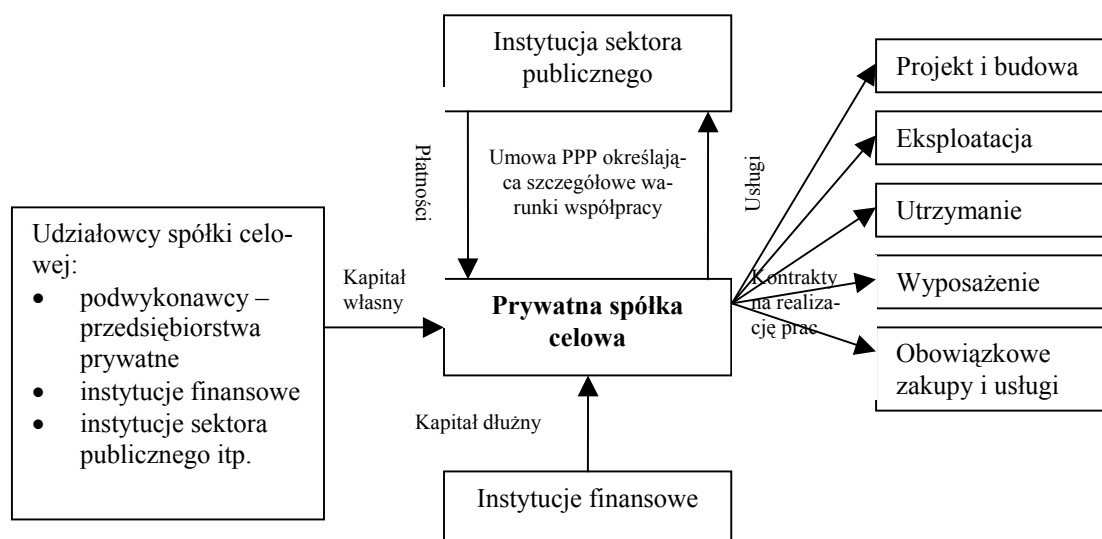
- euroregiony – stowarzyszenia powstające na obszarach współpracy transgranicznej, zajmujące się usuwaniem przeszkód i nierówności ekonomicznych i infrastrukturalnych obszarów przygranicznych, określaniem metod rozwiązywania problemów obszarów peryferyjnych, w tym przejawów niedorozwoju, formułowaniem zasad budowy podstaw wzajemnego zaufania i współpracy ponad granicami itp.

Najbardziej popularna i promowana obecnie forma partnerstwa w regionach, to sformalizowane współdziałanie partnerów prywatnych i publicznych – tzw. partnerstwo publiczno-prywatne (PPP). Stanowi ono oparte na umowie, porozumienie podmiotów publicznych i prywatnych, w sferach będących domeną podmiotów publicznych, tj. gospodarce komunalnej i obsłudze społeczno-socjalnej wspólnot lokalnych i regionalnych. W sensie formalno-prawnym PPP oznacza: (Szreder, 2004, s. 122-123)

- zawarcie umowy typu: zlecenie, o zarządzanie, dzierżawa, koncesje komunalne, kontrakty typu BOT¹, leasing;
- powołanie odrębnej spółki prawa handlowego, tzw. spółki specjalnego przeznaczenia.

U podstaw współpracy w ramach PPP leży założenie, że każda ze stron ma pewne wyjątkowe cechy, możliwości i predyspozycje, których połączenie może przynieść obopólne korzyści (Bitner, 2003). Udział stron we wspólnych przedsięwzięciach ma charakter długoterminowy i oznacza dzielenie się zasobami niezbędnymi w ich realizacji, ryzykiem i potencjalnymi korzyściami.

Rysunek 3. Główni uczestnicy przedsięwzięć PPP

Źródło: (Partnerstwo..., 2002, s. 7)

PPP może służyć rozwojowi społeczno-gospodarczemu regionów, ponieważ:

- sprzyja wyższej efektywności gospodarowania zasobami niezbędnymi do realiza-

¹ BOT – Build, Operate and Transfer – model PPP, w którym partner prywatny eksploatuje tylko obiekt, który sam wybudował, a po okresie eksploatacji przekazuje go partnerowi publicznemu

cji powierzonego mu zadania;

- firmy prywatne uczestniczące w PPP – zgodnie z podstawowymi regułami rynku – zorientowane są na klienta, to oznacza że będą monitorować poziom zadowolenia społeczności lokalnych i regionalnych, w tym elastycznie reagować w przypadku braku zadowolenia i sprawnie dostosowywać ofertę PPP do aktualnych oczekiwań odbiorców;
- istotne dla rozwoju regionalnego przedsięwzięcia zostaną zrealizowane mimo niedostatku finansów publicznych;
- nastąpi odciążenie finansowe i organizacyjne samorządów, to oznacza że będą one mogły skoncentrować się na innych zadaniach, dotychczas zaniedbywanych.

Partnerstwo dla rozwoju województwa pomorskiego

W okresie 2000-2006 w województwie pomorskim „wypróbowano” niemal wszystkie dostępne formy i metody budowania partnerstwa na rzecz poprawy pozycji konkurencyjnej regionu.

W liście przewodnim do *Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego*, sporządzonej na okres do roku 2020, marszałek województwa J. Kozłowski zadeklarował, że „organy samorządu nie mogą i nie powinny być jedynymi podmiotami zaangażowanymi w realizację Strategii. Potrzebne jest partnerstwo oparte o rozbudowaną i efektywną sieć współpracy instytucjonalnej, która umożliwi wprowadzenie w życie kierunków rozwojowych określonych w dokumencie. Sieć obejmującą jednostki samorządu terytorialnego, partnerów społeczno-gospodarczych, uczelnie, organizacje przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, instytucje rządowe, a także inne regiony i instytucje krajowe i zagraniczne” (List..., 2005). W wizji województwa pomorskiego w 2020 roku zawarto m.in., że ma on być regionem:

- aktywnie uczestniczącym w partnerstwie w Regionie Morza Bałtyckiego;
- rozwoju opartego na wiedzy, umiejętnościach, aktywności i otwartości mieszkańców;
- silnej i zróżnicowanej gospodarki;
- partnerskiej współpracy.

Za kluczową partnerską inicjatywę, służącą budowie konkurencyjności województwa pomorskiego, należy uznać stworzenie instytucjonalnego zaplecza na rzecz opracowania i wdrożenia Regionalnej Strategii Innowacji. W skład Komitetu Sterującego ds. RIS-P wchodzi m.in.: marszałek województwa pomorskiego, prezydenci miast Gdańsk i Gdynia, rektorzy trójmiejskich uczelni publicznych (Politechniki Gdańskiej, Uniwersytetu Gdańskiego i Akademii Medycznej w Gdańsku), dyrektor Wydziału Rozwoju Regionalnego Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego, przedstawiciel Sejmiku Gospodarczego, przedstawiciele Agencji Rozwoju Pomorza S.A., Pomorskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A., Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową.

W fazie organizacji znajduje się Pomorska Sieć Innowacyjna. Jej głównym zadaniem ma być budowa i zacieśnianie relacji pomiędzy różnymi typami podmiotów działających na terytorium regionu, promocja innowacyjności oraz transfer innowacyjnych rozwiązań ze sfery naukowo-badawczej do przedsiębiorstw. Tym projektem zajmuje się Biuro Wdrażania RIS-P, konsorcjum tworzone przez: Politechnikę Gdańską, Pomorską Izbę Rzemieślniczą MSP, Gdański Związek Pracodawców oraz Pomorską Specjalną Strefę Ekonomiczną.

Istotnym dla wzmocnienia potencjału gospodarczego regionu przedsięwzięciem było powołanie w 2004 roku Pomorskiego Regionalnego Funduszu Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o. Udziałowcami spółki są: samorząd województwa pomorskiego, Agencja Rozwoju Pomorza S.A., miasta Gdynia, Tczew, Rumia, Sopot, Gdańsk, Człuchów, Brusy, Pruszcz Gdański, powiat wejherowski, Bank Gospodarstwa Krajowego oraz Pomorska Izba Rzemieślnicza

MSP. Fundusz specjalizuje się w udzielaniu poręczeń kredytowych przedsiębiorstwom sektora MSP z terenu województwa pomorskiego.

W 2004 roku powołano także Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o., wspierający mikro i małe przedsiębiorstwa działające na terytorium województwa pomorskiego, poprzez udostępnianie niskoprocentowanych pożyczek. Udziałowcami spółki są: samorząd województwa pomorskiego, miasta Gdańsk, Sopot, Gdynia, Słupsk, powiat wejherowski, Agencja Rozwoju Pomorza S.A., Pomorska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. oraz Fundacja na Rzecz Polskich Związków Kredytowych w Sopocie.

W 2004 roku uruchomiono Centrum Obsługi Inwestora. To wspólna inicjatywa Zarządu Województwa Pomorskiego, Agencji Informacji i Inwestycji Zagranicznych oraz Agencji Rozwoju Pomorza. Wśród partnerów inicjatywy są m.in.: Pomorska i Słupska Specjalna Strefa Ekonomiczna, zarządy portów Gdańska i Gdyni, agencje obrotu nieruchomości, izby gospodarcze, biura radców prawnych itp. Zasadniczym celem działania Centrum jest promocja ofert inwestycyjnych gmin województwa pomorskiego oraz obsługa inwestorów zagranicznych zainteresowanych inwestowaniem w regionie.

Województwo pomorskie prowadzi szeroką współpracę międzynarodową. Na oficjalnych stronach internetowych urzędu marszałkowskiego (Współpraca..., 2006) zadeklarowano 27 umów, porozumień o współpracy województwa pomorskiego z zagranicznymi partnerami. Szczególną aktywnością województwo pomorskie wykazuje się w budowaniu swojej pozycji w grupie państw Regionu Bałtyckiego, uczestnicząc m.in. w Euroregionie Bałtyk, czy Konferencji Współpracy Subregionalnej Państw Morza Bałtyckiego (BSSSC).

Promocji wizerunku regionu przyjaznego przedsiębiorcom, innowacyjnego i gotowego na podjęcie współpracy służy także uczestnictwo w inicjatywach takich jak Bałtyckie Metropolitalne Forum Gospodarcze, czy Pomorskie Forum Obywatelskie.

Podsumowanie

Konkurencyjność regionu bezpośrednio wiąże się z jakością endogenicznego, regionalnego potencjału rozwoju. Współcześnie za coraz bardziej istotne jego elementy, silnie oddziałujące na konkurencyjność, atrakcyjność inwestycyjną, czy poziom i tempo rozwoju regionalnego, wskazuje się: poziom innowacyjności, zdolności do współpracy i współdziałania podmiotów funkcjonujących na terytorium regionu w ujęciu horyzontalnym i wertykalnym, oraz okoliczności w otoczeniu regionu (formalno-prawne, kulturowe itp.).

Konkurencyjność regionu to z jednej strony – dość szczególny miernik rozwoju regionalnego. Z drugiej natomiast – jego czynnik. Regiony konkurencyjne mają większą szansę utrzymania wysokiego tempa rozwoju. Wyniki badań m.in. atrakcyjności inwestycyjnej Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową (por. Hildebrandt, Kalinowski, 2006) pokazują, że właśnie regiony konkurencyjne zdecydowanie sprawniej przyciągają, nowych inwestorów, turystów, mieszkańców itd.

Jednym z kluczowych rozwiązań na rzecz konkurencyjności regionu zdaje się być metodyka postępowania w zakresie jej tworzenia i utrzymania. Partnerska współpraca i współdziałanie różnych podmiotów. Dają one szansę osiągnięcia efektu synergii: pożądane wyniki uzyskuje się szybciej i reprezentują one wyższy poziom jakościowy.

BIBLIOGRAFIA:

1. Bitner M., (2003), Partnerstwo publiczno-prywatne. Rynek odpadów, <http://www.rynekodpadow.com.pl/artyk/2003-01/partnerstwoi.htm> (stan na dzień 5.04.2005).
2. EuroFunds Technical Assistance and Project Management, <http://www.eurofunds.pl> (stan

- na dzień 1.11.2006).
3. Hausner J. red., (1999), Programowanie rozwoju regionalnego. Poradnik dla samorządów województwa, MSAP AE w Krakowie, Kraków.
  4. Hildebrandt A., Kalinowski T. red., (2006), Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2006, IBnGR, Gdańsk.
  5. Klasik A., (2001), Konkurencyjność województwa śląskiego na tle innych regionów. Ujęcie syntetyczne, w: Województwo śląskie. Integracja, konkurencyjność, nowe inicjatywy. II Śląskie Forum Rozwoju Lokalnego i Regionalnego, AE w Katowicach i GWSP, Katowice.
  6. List przewodni do Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego, Uchwała Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 18 lipca 2005 r. (Nr 587/XXXV/05).
  7. Markowski T., (2005), Konkurencyjność i innowacyjność polskich regionów wobec akcesji do Unii Europejskiej. Ekspertyza na zlecenie Departamentu Polityki Regionalnej MGİP, Warszawa, http://www.fundusze-strukturalne.gov.pl/NR/rdonlyres/4F0DF2EE-D374-4FA2-B172-A0EA6D0C82F7/0/Regiony_konkurencyjnosc_UE.rtf (stan na dzień 22.10.2006).
  8. Markowski T., (2006), Funkcja NSRR na lata 2007-2013 - wybrane zagadnienia rozwoju przestrzennego w projekcie NSRR. Ekspertyza na zlecenie Departamentu Polityki Regionalnej MGİP, Warszawa, http://www.nsrr.gov.pl/NR/rdonlyres/06E2D2A6-8133-4A1C-853A-E2DC53E638C1/13093/markowski_funkcja_nsrr_aspekt_przestrzenny.doc (stan na dzień 15.09.2006).
  9. Matusiak K., (2005), Ośrodki innowacji w Polsce, PAPR i SOOİP, Poznań-Warszawa.
  10. Partnerstwo publiczno-prywatne jako metoda rozwoju infrastruktury w Polsce. Raport Amerykańskiej Izby Handlowej w Polsce, (2002), Warszawa.
  11. Słownik języka polskiego, <http://sjp.pwn.pl> (stan na dzień 28.10.2006).
  12. Szreder J., (2004), Współdziałanie sektora publicznego i prywatnego w rozwoju lokalnym, WSZ w Słupsku, Słupsk.
  13. Ustawa o samorządzie województwa z dnia 5 czerwca 1998 r. (Dz.U. z 2002 roku Nr 62, poz. 558).
  14. Waldziński D., (2005), Polityka regionalna w Polsce w okresie przemian kulturowo-cywilizacyjnych, UWM w Olsztynie, Olsztyn.
  15. Węclawowicz G., (2005), Analiza i identyfikacja międzyregionalnych uwarunkowań rozwoju w planowaniu strategicznym regionów. Ekspertyza na zlecenie Departamentu Polityki Regionalnej MGİP, Warszawa, http://www.nsrr.gov.pl/.../13099/weclawowicz_analiza_i_identyfikacja_miedzyregional.pdf, (stan nadzień 25.10.2006).
  16. Wiem – portal wiedzy, <http://portalwiedzy.onet.pl> (stan na dzień 15.09.2006).
  17. Winiarski B., (1999), Konkurencyjność: kryterium wyboru czy kierunek strategii i cel pośredni polityki regionalnej, w: Konkurencyjność regionów, red. M. Klamot, Wrocław.
  18. Współpraca zagraniczna województwa pomorskiego, http://www.woj-pomorskie.pl/Pages/Lang/pl/Article/mozliwosci,wzwp_realizacja.html (stan na dzień 1.11.2006).